

Referat Workshop

Økt turisme i Lofoten – Avfallsproblematikk

Torsdag 7. september kl. 11.30-15:00, Statles Rorbuser, Mortsund.

Arrangør: Lofoten Avfallsselskap IKS (LAS)

Ordstyrer: Einar Solvang, daglig leder i LAS

Referent: Monica Kleffelgård Hartviksen (LAS)

Agenda

- **Lunsj**
- **«Turistenes griseri»**, artikkel skrevet av professor i reiseliv Arvid Viken, opplest av Einar Solvang, daglig leder i LAS
- **Velkommen og innledning**, ved Kenneth Grav ved styreleder i LAS
- **Presentasjonsrunde**
- **«Hvem er turist»**, ved Monica Kleffelgård Hartviksen (Informasjons- og kvalitetsleder i Lofoten Avfallsselskap IKS)
- **«Hvem har ansvaret»**, innlegg fra møtedeltakere
- **Hvilke tjenester er ønskelig av LAS, og hva kan LAS tilby**
- **Debatt/diskusjon**
- **Oppsummering og Vel hjem**

Deltakere:

Anne Birgith Mørkved	Styret i LAS
Anne Sand	Vestvågøy kommune
Asbjørn Horn	Vestvågøy kommune
Einar Solvang	LAS
Elisabeth Dreyer	Destinasjon Lofoten
Gjermund Vian	LAS
Jon Roger Sørvang	Statens Vegvesen
Kenneth Grav	Styret i LAS
Kjell Furu	Sekretariatet i Lofotrådet
Liv Rask Sørensen	Nordland Fylkeskommune
Monica Kleffeldgård Hartviksen	LAS
Tommy Nilsen	Nordland Fylkeskommune
Torbjørn Ollestad	Vågan Kommune

Frafall av de påmeldte: Laila Jusnes Kristiansen, Moskenes Kommune og Olaf Jensen, Styret i LAS.

Tema for dagen/Problemstilling.

av Kennet Grav

« Verden er klar for Lofoten, men hva må til for at Lofoten skal bli klar for verden hva infrastruktur og avfallshåndtering angår. Systemet i dag er tilpasset fastboende, og ikke dimensjonert for turisme.

Nasjonale medier har omtalt problematikken om manglende avfallshåndtering og menneskelige ekskrementer i Lofotnaturen, med det renommé det medfører.

Status er at en del tilrettelegging er gjort og behovet er sammensatt, med behov for både klopping/sikring av stier, parkeringsplasser, dusjfasiliteter i tillegg til fasiliteter som offentlige toalett, septiktømming for bil/caravan og avfalls containere.

Og spørsmålet er da hva må til for å få dette på plass?

Hvem er turistene?

av **Monica Kleffegård Hartviksen**

Ved å definere HVEM turistene er – kan man si noe om adferdsmønster – og dermed se f.eks. hvor avfallet oppstår, hvilken type det er - og behovet for plassering kan variere etter størrelse, utplassering av søppelbøtte, avfallsdunk eller containere.

Med en «turistreise» menes en reise til og opphold på 1) steder som er utenfor det området hvor den reisende til vanlig ferdes, og hvor 2) reisen er sammenhengende og har varighet på under ett år.

Turistreiser er altså mer enn feriereiser med bil eller hotellopphold. Det dekker også yrkesreiser, kurs og konferanser, og inkluderer ikke minst den gruppen som er de som overnatter hos venner og bekjente. Et stikkord her er «bevegelser utenfor det området man vanligvis ferdes i», og det inkluderer også dagsturer. (kilde Tom Granseth, Reiseliv-Definisjoner, SSB.no)

Mange av turistene benytter også fritidsbolig, enten man selv eier eller leier.

En gruppe som ikke er definert som turister, som benytter fasiliteter ment for turister er fremmedarbeidere fra andre land, som ikke kan språket og som ikke blir fanget opp av noe system da de oftest har kontakt gjennom entreprenører, men som benytter disse løsningene for alle typer avfall.

LAS og Clean Up Lofoten har allerede noen tilbud mot ulike turistgrupper:

- Gulsekker og mulighet for renovasjonsabonnement (frivillig) ovenfor fritidsbolig.
- Slamtømming for fritidsboliger med tank hvert 4. år
- Det ble sendt informasjonsfolder, adressert til alle i Norge som eier fritidsbolig Vågan, Vestvågøy, Flakstad og Moskenes i 2016 (CUL-tiltak).
- Online kartløsning med oversikt over hvor man kan kaste avfall, tømme septik for bil/caravan og hvor man finner offentlige toalett.
- Annonsering på fergeforbindelsene til/fra Lofoten, med anmodning til å holde Lofoten ren.

Hvem har ansvaret?

Jon Roger Sørvang, Statens Vegvesen:

Statens Vegvesen har ansvaret utenfor riks- og fylkesveier, herunder også arealet på siden av veien. For Riksvei (E-10) kan det variere fra 0-6 meter avhengig av hva som er i nærheten. For Fylkesvei er dette max 3 meter. Dette innebærer både vegskuldere, rasteplasser med og uten fasiliteter (toalett, septikmottak for bil/caravan og avfallbeholdere)

Langs E-10 er det 19-20 rasteplasser, samt 1 stk ved fylkesvei (Hagskaret)

Har hatt 323 tømning i juni-juli av Molok og 56 tømning av container i samme periode. I mengde utgjør årets resultat en økning på 25% fra 2016. Om dette henger sammen med at containere er tømt oftere i år for å unngå forsøpling, eller om det rett å slett er mer avfall, er ukjent.

Turistene er flinke til å sortere, men ikke alltid de fastboende. Dette er et problem særlig om våren, hvor folk har en opprydding etter vinteren, og misbruker dette tilbudet. Mye hytteroverførings avfall og elektrisk.

Toalettløsningene som er valgt er lettest å holde rene, det er gratis å benytte dem. Problemet er ofte at toalett papiret blir stjålet/forsvinner.

De gule sekkene som LAS selger, blir ikke hentet ofte nok. Og blir revet hull på og forsøpler. Ofte tar vegvesenet med seg disse.

Det vil bli flere helåpne toaletter (ikke alle, da ikke alle er vinterisolert).

Elisabeth Dreyer, Destinasjon Lofoten:

Det er mye positivt som skjer nå, både med prosjekt for besøksforvaltning og bærekraft.

Men det er behov for holdningsarbeid – det er ikke ønskelig med et toalett på hver topp. Turistene søker trygghet og de verdsetter tilrettelagte steder, inkl. informasjon.

Det er 50% beleggsprosent i Lofoten på årsbasis, og det er dermed plass til mange flere.

Det er også mange ringvirkninger av at Lofoten er et populært reisemål. Mange ønsker å bo her, og man får flere søkere på stillinger/økt attraktivitet.

Øvrig ansvar: (dette er utdypet i ettertid)

Kommunen:

Kommunen har ansvaret for å legge til rette på offentlige steder og populære utfartssteder der de er grunneier, med toalett og avfallsdunker/løsninger, samt langs kommunale veier. Der det er privat grunn og som samtidig er et stort pressområde, må kommunen løse dette i samråd med grunneier. Kommunen er dessuten forurensningsmyndighet.

Næringsliv:

Næringsdrivende som driver salg av matvarer og lignende fra gatekjøkken eller kiosker, plikter å sørge for tilstrekkelig renhold og opprydding rundt disse stedene slik at forsøpling og forurensing unngås.

Øvrig næringsliv og grunneier har generelt ansvar for avfall som oppstår av deres virke, og regnes som forurenser/eier av avfallet. Også der det har preg av å være herreløst.

LAS:

Fra forskrift for husholdningsavfall og slam... §2.1 ... forskriften gjelder kildesortering, innsamling og transport av husholdningsavfall, slamavskillere, tette tanker mv. fra alle bebodde og benyttede eiendommer i kommunen som i henhold til pålegg, lov eller forskrift er pliktig til å delta i den offentlige renovasjonen.

Hva kan LAS bidra med?

av Gjermund Vian

Det er viktig med en god analyse hvor man identifiserer pressområder. Disse kan variere gjennom sesong, arrangementer og etter været. Dette gir grunnlaget for løsninger, blant annet med å finne riktig størrelse på dunk/container, frekvens for tømning og hvor det skal være tilgjengelig. Kanskje er det behov for en miljø-/sommerpatrulje som har tilsyn med de ulike stedene og rydder opp ved behov.

Det savnes også en enhetlig og gjenkjennelig utforming. Vegvesenet har et system med Molok, kommunen har sekkestativ, containere og dunker, private og grendelag har sitt og hva har fylkeskommunen? Dette setter igjen fokus på behovet for koordinering.

Utfordringer i dag er at fastboende og brukere av fritidsboliger utnytter systemene. Det gjør dimensjonering og tømmeffrekvens vanskelig. Privates dunker blir også misbrukt av turister, til ergrelse for husholdningene. I tillegg har vi vær og vind som setter krav til oppsamlingsenheter og sanitæranlegg. Og spørsmålet er jo om det vi har i dag er godt nok?

Hva er det ønskelig at LAS kan bidra med, ønskes en diskusjonspartner til felles løsninger for eierkommunene, en mulighet for å ta avfall- og slamtømning inn i anbudsprosessen for et samlet system i Lofoten, eller skal LAS ta en større rolle og være en koordinator for dette arbeidet? Dette må i så fall tas opp i styret og i eierkommunene til LAS, og det må finnes en mulighet for finansiering, for dette dekkes ikke av gebyret.

Debatt/diskusjon – oppsummering

Det er ønskelig at LAS tar den koordineringsrollen i forhold til infrastruktur på avfall og turisme.

- Helhetlig skilting
- Lofoten sett under ett.
- Avfallshåndtering og slam primært, standardløsninger
- Avfall og slam er bare en del av «problemet», det er også behov for tilrettelegging med klopping av tursteder og parkering også, og kan være en del av løsningen.
- Viktig å finne prisen for hva dette vil koste, for å få på plass.
- Utfordrer kommunen til å finne de to mest belastede stedene, så man kan begynne med dem.
- Fylkeskommunen er med på laget.

Tilbakemeldinger på dagens løsninger:

- Det er behov for bedre åpningstider på miljøstasjonen, lørdagsåpent og lengre ukedager.
- Utsetting av containere til vårrydding for å unngå press på løsninger ment for reiselivet.
- Større fokus på hvor mye som er gratis å levere, til folk flest.
- Gulsekken – visuelt forurensende da den blir stående lenge, og forsøplende hvis den blir hakket hull på.

Spørsmålsstillinger:

- Hvor mye er turistene villig til å betale? Det er dokumentert stor betalingsvilje. Ref. også artikkel om frivillig parkeringsløsning i Moskenes.
- Omdømme?
- Holdningsarbeid
- Mengdene av turister setter krav til fasiliteter, også veistandard (ref. Å-Sørvågen og til Nusfjord), parkering, camping, dusj m.m.

En del har kommet på plass

- Clean Up Lofoten gjør en del alle rede
- Eggum og Utakleiv fungerer/ er tilrettelagt.
- Vågan kommune har satt ut containere
- Moskenes har hatt frivillig parkering
- Flakstad har ordnet parkering ved gamle skola på Fredvang
- Vestvågøy har satt ut mobile toalett på Unstad.

Veien videre:

Det er ønskelig at LAS tar en koordinatrorolle, og ledelsen tar med seg dette til neste styremøte og behandler dette som en sak, hva gjelder tilbud for den delen av turismen som har egen husholdning (bobil/telt/caravan) og som gjerne villcamper. Dette er de gruppene som faller utenfor næringslivets (f.eks campingplasser) ansvar for eget avfall, dvs. inkl. det gjestene leverer. LAS har for øvrig også en stor andel av turismen allerede gjennom salg av gulsekk eller frivillig abonnementsløsning ovenfor fritidsboliger.

Hvis responsen er positiv, vil det bli forespurt midler til et forprosjekt hvor vi ser på kostnadene og der eierkommunene i sammen med Lofotrådet, Lofoten friluftsråd og Destinasjon Lofoten velger seg noen få belastede områder der tilrettelegging med avfallsmottak og toalettssystem for turister ønskes.